



חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 17 ■ תמוז תשנ"א ■ יולי 1991

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד יאיר בן-דוד
המערמת: אבן גבירול 30, תל-אביב 64078

חברים יקרים,

גליון זה של "עט ואתיקה" הוא האחרון שלשנת-המשפט תשנ"א.

בגליונות שראו אור במהלך שנה זו, כמעט מידיוחדש בחודשו, התפרסמו עשרות סוגיות, הנחיות והלכות בענייני אתיקה מקצועית, הנוגעות לעבודת היום-יום של עורך הדין.

לא למותר לציין, כי מה שקיבל ביטוי מעל דפי "עט ואתיקה" הוא בבחינת קצה המזלג לעבודתה השופטת של ועדת האתיקה המחוזית, אשר המשיכה להתכנס, בשנה זו כבשנים עברו, מדי שבוע בשבוע, ולשקוד על מלאכתה; מלאכה, שהיא לעתים בלתי נעימה אך הכרחית, ככל שהיא כרוכה בהגשת קובלנות נגד תברים - ולעתים נעימה ומלאה סיפוק, ככל שיש בה כדי לסייע בידי חבר-למקצוע, המתלבט בבעיה של אתיקה במהלך טיפולו בלקוח, לבור לו את דרכו.

אך מובן הוא, כי פירות עבודתה של הוועדה, בין אלו

שקיבלו ביטוי ב"עט ואתיקה" ובין אלו שלא זכו לכלל פרסום, אינם מבצע של אדם אחד. זהו פרי עבודת-צוות ששותפים לו כל חברי הוועדה, אשר תרמו איש איש כמיטב יכולתו וזמנו למילוי המשימות המוטלות עליה.

זה הזמן להודות לכל חברי השולחן-הוועדה, בין אלה שכיחנו כל הקדנציה או רק בחלקה.

★

הבטחנו ואנו גם מקיימים: על מנת להקל על החברים באיסוף גליונות "עט ואתיקה" וכדי שניתן יהיה לציין בהם בצורה קלה ונוחה, הכין הוועד המחוזי אגודן נאה ומיוחד לצורך תיוק הגליונות.

האגודן ניתן להשגה במחיר העלות (5 ש"ח) בלשכת הקשר של הוועד המחוזי, בבניין היכל המשפט בת"א. בברכת קריאה מעניינת ופורה נעימה,

עמוס נצר, עו"ד

יו"ר ועדת האתיקה

פסק-דין

עו"ד אינו רשאי להחתים לקוחו על ויתור גורף של טענות ותביעות כלפיו

העובדות: עורך-דין החתים לקוח על הסכם שכר-טירחה, שבו נכלל בין השאר סעיף כדלקמן:

"הלקוח מוותר על תביעות ו/או טענות מכל סוג ומין כנגד העו"ד, ומסכים כי חוסבר לו כי רק לאור הצהרה זאת הסכים העו"ד כנ"ל" (כלומר - לייצוג הלקוח).

"במקרה שהלקוח יפר הסכם זה בנוגע לתשלום שכ"ט מיד עם דרישתו, ו/או בנוגע לויתור על תלונות ותביעות, העו"ד יהיה זכאי לפיצוי מוסכם

מראש בסך 3,500 ש"ח בנוסף לכל הסכומים המגיעים בנ"שכ"ט..."

בין הסכם שכר-טירחה זה, שעליו חתם הלקוח, הועמד עורך-הדין לדין משמעתי בעבירה של התנהגות שאינה הולמת עורך דין - עבירה על סעיפים 53 ו-361) לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961.

הנאשם הודה בניסוח הסעיף כדלקמן, אך טען כי רשאי היה לעשות כן במסגרת יחסיו עם לקוחו ובמסגרת זכותו להתגונן מראש מפני טענות ותביעות שרק.

החלטת בית הדין: בהחליטו להרשיע את הנאשם בעבירות שיוחסו לו, פסקה דעת הרוב בבית הדין:

"אל לו, לעו"ד, להחתים לקוח על ויתור גורף של טענות ותביעות כלפי מי שמייצג אותו ואסור לעו"ד לקבל תיק תוך שהוא מציין שרק ויתור מראש על

תביעות וטענות יביא להסכמת עורך הדין לקבל התיק לטיפולו. ויתור כזה יכול לגרום לרשלנות מצד עורך הדין ולהזנת הטיפול בלקוח, שכן עורך הדין מחוסן כביכול מתביעות רשלנות מקצועית. ויתור כזה נוגד את חובת עורך הדין לייצג את לקוחו בנאמנות."

בית הדין מוסיף, כי "האמור בסעיפים הנ"ל של ההסכם הינו תנאי בחוזה הנוגד את החוק ועל כן ממילא - בטל. החוק מקנה ללקוח זכות לתבוע את עורך הדין, כאשר קמה ללקוח עילת תביעה כדין. בהכנסת תנאי כזה להסכם שכר הטירחה יש משום התנהגות שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין, שכן עורך הדין מנסה להעניק לעצמו הגנה כנגד כל תלונה ותביעה נגדו, אפילו ית'רשל במעשיו, בכך שהלקוח יחשוש שקיימת נגדו התחייבות לתשלום פיצוי כספי אם יתלונן כנגד עורך הדין."

דעת המיעוט גרסה גם היא שיש להרשיע את הנאשם, הגם שהיתה מוכנה לבוא לקראתו כברת דין:

"... נראה לי לגיטימי שעורך דין ינסה להתגונן מראש מפני תביעות וטענות סרק של לקוח ואולי מפני תביעות המתייחסות לשיקול דעת מקצועי מוטעה בתום לב. גם בתי חולים ומנתחים נוהגים כך. אני מניח לטובת הנאשם שהוא התכוון להגנה מעין זו, אך ברור שהניסוח שהוא בחר בו היה גורף וחרף מדי ועבר את הגבולות הנאותים. כלפי אדם מן השורה, ללא השכלה משפטית, יוצר ניסוח זה רושם מטעה ומרתיע. יצירת רושם כזה, אכן אינה הולמת את תפקידו ומעמדו של עורך דין."

בגזר הדין מציין בית-הדין כי לנאשם הרשעות קודמות המתייחסות לעבירות של הזנת חובותיו כעורך דין בהגנה על זכויות שולחו. בית הדין קבע כי יש לראות עובדה זו בחומרה, ועל כן, לאור עברו של הנאשם והרשעותו, באותה קובלנה, גם בעבירה של אי המצאת חשבוניות מס או קבלת למתלונן, הוא דן את הנאשם ל-12 חודשי השעייה מן הלשכה ולתשלום קנס בסך 3000 ש"ח וכן 500 ש"ח הוצאות ללשכה.

(בד"מ ת"א 29/89, בהרכב: ע. בן-זמרה, אב"ד; ז. קורוליק, חב"ד; ד. מור, חב"ד. 13.3.91).

שכר-טירחה

כיצד ישולם שכ"ט באחוזים

כאשר על חלק מפסה"ד

ניתן צו עיכוב ביצוע?

העובדות: עו"ד ייצג לקוח בתביעה נגד חברת ביטוח בגין נזקי גוף, לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים. בפסק-הדין נפסקו ללקוח 350,000 ש"ח וכן

שכ"ט עו"ד בשיעור 13% מסכום זה בתוספת מע"מ. חברת הביטוח הגישה רעיון על פסק הדין וכן ביקשה עיכוב ביצוע חלקי של פסה"ד. בהסכמה בין הצדדים הוחלט לעכב ביצוע תשלום של 100,000 ש"ח מתוך סכום הפיצויים שנפסק בערכאה הראשונה. בהתאם לכך קיבל הלקוח סך של 250,000 ש"ח, ועל סכום זה בלבד הוסיפה חברת הביטוח את שכר טירחת עו"ד בשיעור של 13%.

בפנייתו לוועדת האתיקה כותב עורך-הדין:

"בית הלקוח לבני התעוררה המחלוקת הבאה: לפי דעתי הנני זכאי לקבל את מלוא שכר הטירחה מתוך כל הסכום כפי שנפסק בפסק הדין, היינו 13% מתוך הסכום של - 350,000 ש"ח. לפיכך, על הלקוח להוסיף את הפרש של שכר הטירחה, מעל הסכום ששילמה חברת הביטוח. מאידך הלקוח טוען, כי הואיל ועוכב הביצוע של חלק מהפיצויים, הוא איננו חייב להוסיף ולשלם את שכר הטירחה מעבר לסכום ששולם על ידי חברת הביטוח.

שאלתי היא, האם הנני רשאי לגבות מן הלקוח את מלוא שיעור שכר הטירחה, מתוך כל סכום פסק הדין. ברצוני להוסיף, כי בערעור יהיה הלקוח מיוצג ככל הנראה על ידי עורך דין אחר, כך שאני את תפקידי בעניין זה סיימתי, ואין לי יותר כל נגיעה אליו."

החלטת ועדת האתיקה: הוועדה חיתה בדיעה שעל עורך-הדין להגות כדלקמן:

א. לגבות את שכר טירחתו מתוך הסכום של 250,000 ששילמה חב' הביטוח.

ב. לגבות שכר טירחה, בשיעור שנקבע ע"י בהמ"ש, גם עבור זכום של 100,000 ש"ח שתשלמו עוכב, אך את הסכום הזה עליו להפקיד, תוך הבטחת ערכו, בחשבון נפרד בבנק, עד למתן פסק-הדין בערעור. לדעת הוועדה, יש בדרך זו כדי להגן על האינטרסים של הלקוח והן על אלה של עורך-הדין.

עו"ד והתקשורת

עו"ד אינו יכול "להעביר"

לעתון את חובתו למוע

עשיית פרסומת אסורה

ב"עט ואתיקה" מס' 10 (אוקטובר '90) פורסם פסק דינו של בית הדין המשמעתי במחוז ת"א (בד"מ 94/89). בתיק זה הורשע עורך-דין בעבירה של עשיית פרסומת אסורה, בגין כתבה שפורסמה עליו במוסף של עתון ערב, ובה מרטים עליו, על עבודתו המקצועית ותצלומיו.

בית-הדין דחה את טענת הנאשם, לפיה הוא מסר לעתונאית בתום לב את כל הפרטים שביקשה ואף

הסכים להצטלם, אך ביקש ממנה לא לפרסם אותו הפרטים האסורים לפרסום לפי כללי האתיקה. לטענתו, העתונאית היא שהפירה את הבטחתה, ועל כן, כל עוד לא התכוון שדבריו ותמונתו יפורסמו - הוא לא עבר כל עבירה.

חזות דעת הוועדה: סעיף 36 לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986 קובע כדלקמן:

(א) לא ייצג עורך דין אדם בהליכים משפטיים. לרבות ערעור. אם הוא עומד להעיד מטעם אוחו אדם כאחד משרבי ההליכים האסורים. וקרא עורך הדין להעיד מטעמו של אדם אחרי שהחל לייצגו - יחדל מן הייצוג.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על סירת עדות כשעורך דין נקרא להעיד בידי בעל דין יריב. או בעניין שהוא סביו או ברשות בית המשפט או ברשות הועד המחוזי.

לדעת הוועדה, על-אף האמור בסעיף זה, עו"ד המייצג את עצמו רשאי לתת תצהיר במהלך הייצוג ולהעיד עליו, מבלי לבקש את אישור בהמ"ש או הוועד המחוזי. והיא זאת אין הוועדה רואה בחיוב תופעה כזאת, והיא ממליצה כי במקרים כאלה יהיה עו"ד מיוצג ע"י עו"ד אחר, כדי להפריד בין תפקיד בעל-הדין לתפקיד הפרקליט המייצג.

לענין השימוש בגלימה, לדעת הוועדה, עו"ד המופיע בבית-משפט מחוזי חייב ללבוש גלימה גם אם הוא מייצג את עצמו. כאשר הוא עומד להעיד, עליו להוריד את הגלימה, ולחזור ללבושה עם רדתו מדוכן העידים.

עו"ד ועמיתו למקצוע

בהליכים משפטיים נגד עו"ד אין חובה בפנייה מוקדמת לפני כל הליך והליך

העובדות: סעיף 31 לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986, קובע כדלקמן:

"בטרם יפתח עורך דין בשם לקוחו בהליך משפטי נגד עורך דין אחר. יפנה אל אוחו עורך דין בכחך. ואם קיים אפשרות - אף בעל פה. כדי לנסות וליישב את הסכסוך בדרכי שלום. ובלבד שפנייה כאמור לא תגרום נזק ללקוח".

חבר פנה לוועדת האתיקה בשאלה הבאה: "לאחר מיצוי האמור בכלל זה, משלא בא הסכסוך לידי פתרון, ונפתח הליך משפטי - האם יש צורך בפניות נוספות לעו"ד הנתבע טרם נקיטת כל הליך והליך הנובע מההליך הראשי! לדוגמה: שיק של עו"ד חזר ללא כיסוי. לאחר שפנייה להסדרת העניין ללא היוזקות להליך משפטי לא הניבה פירות, נפתח תיק הוצ"פ". האם יש צורך בפניה נוספת טרם הטלת עיקול, פקודת מאסר וכיוצא באלה?

החלטת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, עו"ד אשר בטרם נקיטת הליכים כלפי עמית למקצוע, פנה אליו

בית הדין המחוזי דחה, כאמור את הטענה והרשיע את הנאשם, בקובעו, כי עורך דין אינו יכול להעביר את חובת בדיקת כשרות הכתבה ותוכנה אל העתונאי או העתון ולסמוך על העתונאי שיפרסם רק מה שמותר, אלא עליו להנמנע מראש ממסירת מידע המהווה השתכחות עצמית.

על פסק דין זה ערער עו"ד לבית הדין המשמעתי הארצי. בזמנו הבטחנו כי נשוב להירש לעניין זה לכשיינתן פסק הדין בערעור. ואכן, לא מכבר פרסם בית הדין המשמעתי הארצי את החלטתו בערעור.

בית הדין המשמעתי הארצי (**בד"א 59/90**) דחה את הערעור וקבע כי קביעותיו של בית הדין קמא מקובלות עליו.

"עו"ד אינו יכול להעביר את נטל חובת השמירה על כללי האתיקה החלים עליו לעיתונאי המראיין אותו - שאינו כפוף לכללים הנ"ל - ועו"ד הוא אשר חייב, באם חפץ או הסכים להתראיין, לדאוג לכך שרק מה שמותר בפרסום יפורסם. מן הראוי שלא ימסור כל מידע אישי שהוא אסור בפרסום לעתונאי - להבדיל, למשל, מהסבר ענייני בבעיה משפטית - ולסמוך על האחרון שיפרסם רק "מה שמותר".

בהסכימו להתראיין היה על המערער לעשות כאמור לעיל - ולהתנות עם העתונאית ולהחתימה, כי לא יפורסם המאמר טרם בדיקתו ואישורו ע"י המערער, כפי שנפסק בעבר כדרך הרצויה למנוע פרסום אסור. בכך שהמערער לא נהג כאמור לעיל ומסר לעתונאית מרצון חומר אישי רב והצטלם במספר צילומים - חשף המערער את עצמו, וטעה בשיקול דעתו, בגלותו התנהגות "לא איכפתית" - שכן אסור היה עליו לסמוך על העתונאית שתבדוק מה מותר ומה אסור בפרסום - ללא נקיטת אמצעים משלו למניעת פרסום אסור".

עו"ד כעד

עו"ד המייצג עצמו במשפט רשאי להעיד על תצהירו - אם כי הדבר אינו רצוי

העובדות: עורך-דין המייצג את עצמו בתביעה שהגיש לביהמ"ש המחוזי, פנה לוועדת האתיקה בשאלות כדלקמן: "האם מותר לי להחזיק על תצהירי, שצורף לאחת הבקשות בעתירותי? האם חייב עו"ד

בנסיגה להסדר הסכסוך מחוץ לכתלי ביהמ"ש, והנסיגה לא צלח - רשאי לנקוט הליכים משפטיים ולהמשיך בהם מבלי צורך לפנות לצד-שכנגד פעם נוספת בכל שלב שהוא בהליכים.

חסיון

עו"ד רשאי למסור פרטים חסויים לאפוטרופוס שמונה כדין על לקוחו לשעבר

העובדות: נציג של "הקרן לטיפול בחסויים" פנה אל עורך-דין וביקשו לקבל פרטים מתוך תיקו של אדם שבו טיפל עורך-הדין בעבר (בהיותו בריא ושפוי). לפנייה צורפה החלטת שופט מחוזי, לפיה מונתה הקרן כאפוטרופוס על אותו לקוח לשעבר.

בפנייתו לוועדת האתיקה שואל עורך הדין: "האם רשאי אני לתת לקרן זו, שאיני יודע מה מעמדה המשפטי, פרטים חסויים מתוך מידע שהוחלף ביני לבין לקוחי לשעבר?"

החלטת ועדת האתיקה: כרגע שהקרן מונתה כדין כאפוטרופוסה על החסוי, שהיה בעבר לקוחו של עורך-הדין, באה הקרן בנעליו, ועל כן על עוה"ד למסור לה את כל המידע המבוקש, כאילו הלקוח עצמו ביקש זאת.

הקלטת סתר

עו"ד אינו רשאי להקליט בסתר צד-שכנגד במו"מ, גם מחוץ למסגרת עיסוקו

העובדות: עו"ד ניהל מו"מ לפשרה כספית בקשר לעבודתו בחברה פרטית, בתפקיד שלא היה קשור לתוארו כעורך-דין. במסגרת מו"מ זה הוא יוצג ע"י עמית למקצוע, אך נהג להשתתף בעצמו בישיבות עם הצד-שכנגד. את הצד-שכנגד ייצג עו"ד הממלא תפקיד אדמיניסטרטיבי באותה חברה פרטית.

בפנייתו לוועדת האתיקה שואל עורך הדין: "לאור התנהגות הצד-שכנגד, עולה הצורך להקליט את הדיונים עמו. האם אני רשאי לעשות כן, בלא ידיעתו, אף שאני איננו מופיע במו"מ כעו"ד וגם הוא לא?"

החלטת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, אין עורך-דין רשאי לבצע את ההקלטה בנסיבות אשר תוארו בפנייתו. בכיצוע הקלטה כמחלף מו"מ לפשרה,

שלא בידיעת הצד-שכנגד, יש משום התנהגות בלתי הולמת, ואין נפקא מינא אם המקליט פועל בתוקף עיסוקו כעורך דין, אם לאו.

תשומת לב החברים מופנית לסעיף 22 לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986, הקובע:

(א) לא יקליט עורך דין שיחה עם לקוחו או עורך דין אחר אלא בידיעתם

(ב) עורך דין המקליט דיון בבית המשפט יודיע על כך לבית המשפט.

(ג) לא יעשה עורך דין שימוש בהקלטה שנעשתה תוך הפרת סעיף זה.

עו"ד ומומחה מקצועי

עו"ד המזמין חו"ד מומחה או שירות עבור לקוחו - אחראי אישית לתשלום שכרו, אם לא היתנה במפורש אחרת

העובדות: "לפני כשנה", כותב חבר לוועדת האתיקה, "התקשרתי טלפונית לעמית למקצוע, שהוא עורך-פטנטים, בבקשה לקבל חוות-דעת עבור לקוחי. באותה הזדמנות ביררתי מה גובה שכ"י המגיע בגין חוות-הדעת, והודעתי זאת ללקוח, אשר הסכים מייד לשלם את הסכום.

לאחר יצירת הקשר דרכי, נפגש הלקוח ישירות עם עורך-הפטנטים פעמים מספר ואף קיבל ממנו חו"ד בכתב. לימים פנה אלינו עורך הפטנטים בבקשה לתשלום שכרו, ואנו מצדנו פנינו ללקוח וביקשנו כי יפרע את החוב ישירות לעורך הפטנטים. לצערנו, לא נענה הלקוח לדרישה זו, ובאחרונה קיבלנו מעורך הפטנטים דרישה בכתב שבה אנו מתבקשים לפרוע את החוב כולל ריבית והוצאות גבייה, מאחר שהוא רואה אותנו אחראים לביצוע החוב."

שואל עורך הדין: "האם בנסיבות הקיימות מוטלת עלינו החובה לשלם את שכר טירחתו של עורך-הפטנטים, על אף שכל תפקידנו התבטא ביצירת הקשר הראשוני בין הלקוח לבינו?"

החלטת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, על עורך-הדין במקרה דנן לשאת בתשלום שכר טרחתו של המומחה. הוועדה חוזרת ומדגישה כי כאשר עו"ד מזמין חוות-דעת ממומחה או שירות אחר עבור לקוחו, הרי כל עוד עורך-הדין לא התנה מפורשות עמו מי ישלם ובאיזה תנאים - הוא אחראי ישירות לתשלום שכרו של המומחה, או כל מי שביצע את העבודה עבור לקוחו.